

ben élünk, többnyire tárgyilagosan, szinte indulatmentesen tárja elénk.

A kiszolgáltatottság és a szabadság lehetősége(i) számtalan módon leírható(k), példázható(k): „Még a hallgatással is tudunk / fájdalmat okozni egymásnak, mi magunk / vagyunk a fájdalom” (*Magunk vagyunk*). A *préda* ebben a kötetben összetett, számtalan módon értelmezhető allegória. Horkay nem jelenti ki: ilyen és csakis ilyen a kiszolgáltatottság, erre és csakis erre kereshetjük a kegyelmet. A költő „csupán” felvázolja megannyi versében a helyzetet és a lehetséges válaszokat: „A túlélők vergődnek, / mint hal a hálóban, / emlékeiket úzik, / s szökni hagyják / a megfordíthatatlan pillanatokat” (*Semmi dráma*); „Mikor úgy gondolja, innen már nincs tovább, / és hogy a haldoklónak épp az a dolga, / meghal” (*Végül az ember már nem is védekezik*) – és szinte minden költeményből idézhetnénk azokat sorokat, amelyek a kötetet szervező, címadó allegóriára utalnak közvetlenül.

Horkay Hörcher tiszteletben tartja az olvasót. „A jelentés átírja a jelt, bevégzi. / De mit tesz a jel olvasójával?” – kérdezi a *Leírás 2.* című vers végén. Az „igazi” jelentés megfejtése, létünk alapkérdéseinek megválaszolása – ha egyáltalán lehetséges – az olvasó feladata.

CSILLAG ISTVÁN

(*FISZ Könyvek 9., Bp., 2002. 86 o. 1200 Ft*)

Viktor Pelevin: *Az agyag géppuska*

A történelem valamelyes ismeretében talán nem is meglepő, hogy az 1917-es forradalom Oroszországa és egy pszichiátriai osztály kórterme nem különül el egymástól élesen. *Az agyag géppuska* főhősének, Pjotr Pusztának a tudatában, bár az orosz irodalom fenegyerekének tartott Viktor Pelevin a tőle megszozott merészséggel vegyíti a *látszólag* kétféle történet szövegeit legújabb, magyarul megjelent könyvében. Az elbeszélés szálainak ilyen elegyítése jól ismert Pelevin nálunk legnagyobb visszhangot kiváltó, *Generation „P”* című könyvéből, melyet szintén Bratka László fordított. Pelevin új műve mégsem történelmi regény, de nem is tudatregény, hanem – mint ezt a VII. Urgan Dzsambon Tulku (A Teljes és Végleges Megszabadulás Buddhista Frontjának Elnöke) által írt előszó is jelzi – „a szabad gondolat sajátos szárnyalásának” dokumentuma (ha ez esetben lehet használni ezt a szót), melyben megújult erővel tör felszínre az orosz néplelek mélyén kísértő forradalom-mítosz: Pelevin nagy elődök nyomán vázolja az októberi forradalom abszurditását.

A fülszöveg kritikus a „Csapajev-mítosz” felelevenítését ígéri, de Pelevin ennél többet teljesít. Könyvében, mely igazolni látszik a poszt-

modern esztétika azon reményét, hogy a népszerű irodalom és igényes irodalom közti határ jó esetben fel-függeszthető, egyfajta szellemi vezetőként, „megvilágosodottként” jelenik meg a legendás vörös parancsnok, és ezzel Pelevin kikerüli és meghaladja az elcsépzelt partizánmesét. A könyv hősei ajzószerekkel is bátran gazdálkodva (például vodka, bundapálinka [?], balti tea [vodka+kokain], máktea, sámángomba [!], heroin, pervitin, kokain, csifir [erős teafőzet] – hogy néhányat konkrétan említsünk) erednek az „örök filing” nyomába. Felismerjük, hogy „a világ csak álom”, „kollektív vizualizáció”, és egyben túl is lépünk ezen a felismerésen: az „örök” megtapasztalása révén változik a mű világában világméretűvé növelt pszichiátriai kórterem a metafizikai önismeret laboratóriumává, sőt szentélyévé. Pelevin forradalom-regénye tehát beavatás-regény, mely a keleti filozófiák és egy kivonatot és kiforgatott Nietzsche alapján (a bevezető szöveg „az örök visszaneemtérés mongol mítoszáról” beszél), a káprázat tapasztalatát megragadva jeleníti meg a személyiség önismeretének mindig aktuális drámáját.

Az olvasóban felmerülhet a kérdés, hogy mi az agyag géppuska, és mi lehet egy ilyen kétes fegyverzet jelentősége a káprázat világában; de ha ezt elárulnám, megsemmisíteném a katartikus csattanót, mellyel a

könyv az utolsó oldalakig adós marad. Ez esetben csattanó lenne is, meg nem is. Be kell látnom, hogy ez most egy újabb káprázat (a csattanó káprázata). De ha minden káprázat, akkor hálásak lehetünk az agyag géppuskának, amely felszámolja a saját maga által létrehozott csattanót, és végül kiderül, hogy „van hová fölbredni”.

PRÁGAI TAMÁS

(*Európa, Bp., 2002. 456 o. 2200 Ft*)

Talamon Alfonz Művei

Az 1996-ban, harmincéves korában, autóbaleset következtében elhunyt szlovákiai magyar író valamennyi „érett” munkáját tartalmazza ez a könyv. Tehát életében megjelent három könyvét: befejezett kisregényét és két novelláskötetének teljes anyagát, ezenfelül *Samuel Borkopf: Barátaimnak, egy Triamon előtti kocsmából* címmel 1998-ban napvilágot látott posztumusz regénytöredékét, valamint további tíz, korábban csak folyóiratban publikált elbeszélését. A nagy alakú, vaskos, komoran ünnepléses küllemű, reprezentatív könyv amolyan tárgyi dokumentuma egy immár majd kétévtizedes, diadalmeneteként értékelhető egyéni fogadtatástörténetnek, amely 1984-ben, a